
Obecně, konkrétně, prakticky. Jiří Jelínek o výsledních konferencích kateder trestního práva právnických fakult ČR a SR

Obecně, konkrétně, prakticky. Jiří Jelínek o výsledních konferencích kateder trestního práva právnických fakult ČR a SR

Ve dnech 20. – 21. dubna 2011 se v zámku ve Ctěnicích u Prahy sešli zástupci kateder trestního práva právnických fakult České republiky a Slovenské republiky, aby diskutovali o aktuálních otázkách a problémech výuky. O průběhu a výsledcích konference hovoří organizátor tohoto setkání Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc., vedoucí Katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Konference kateder trestního práva právnických fakult v Čechách i na Slovensku měla představit trestní právo jako dynamicky se rozvíjející obor. Takže co se dynamicky rozvíjí v trestním právu?

... (smích)... Na konferenci jsme se zabývali jednak obecným rámcem, ve kterém se výuka trestního práva pohybuje, to znamená některými obecnými otázkami vysokoškolského studia, a zejména pak otázkami výuky trestního práva jako jednoho z profilujících oborů vyučovaných na právnických fakultách. Pokud jde o obecné otázky, shodou okolností v obou republikách se připravují změny právního rámce vysokoškolského studia. V České republice byl předložen věcný návrh nového vysokoškolského zákona, který trpí četnými vadami, a současně, jak nás informovali slovenští kolegové, na Slovensku je připravena velká novela jejich vysokoškolského zákona. Zajímavé je, že například to, s čím počítá český návrh, tj. rozdělení univerzit do třech skupin, se na Slovensku neosvědčilo a hodlají od toho upustit.

**Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.,
vedoucí Katedry trestního práva PF
UK**

Další obecnou aktuální otázkou v obou republikách je zavedení školného, a také způsoby ukončení studia, na Slovensku se kupříkladu uvažuje o zrušení státních závěrečných zkoušek.

Pokud jde o trestní právo konkrétně, tak jednotlivé katedry referovaly o způsobech výuky, které jsou pro ně typické, protože způsoby výuky se na jednotlivých fakultách liší. Například u nás na Právnické fakultě UK praktikujeme trojí systém hodnocení studentů, to znamená nejprve ústní postupová zkouška, pak následuje tzv. klauzurní práce, což je písemná práce posluchačů, která spočívá v řešení konkrétních příkladů, ta není na žádné jiné právnické fakultě ani v ČR ani na Slovensku, a na závěr studia je zkouška z trestního práva součástí státní závěrečné zkoušky. Další okruh problémů, o kterých jsme diskutovali, je způsob ukončení studia, to znamená problematika státní závěrečné zkoušky - z kolika částí se skládá a jak je v ní trestní právo zakotveno. Dále jsme diskutovali otázku specializací posluchačů v rámci studia. Jak se rozvíjí každá fakulta nebo pracoviště, protože na setkání nebyly zastoupeny jen právnické fakulty, ale i česká a slovenská policejní akademie, jaké mají fakulty kontakt s praxí, jaké mají výběrové předměty, jak se osvědčily, a jaké jsou naše společné problémy a nedostatky.

A ty jsou?

Redukce finančních prostředků, vysoký počet studentů a kreditní systém, který ne zcela vyhovuje potřebám právnického studia. Některé problémy jsou specifické pro určité fakulty. Pokud se ale chcete zeptat, čím jsme se pochlubili...

Ano, chlubte se...

... tak jsme se pochlubili klauzurními pracemi, protože to je něco, co jinde nemají. Klauzurní práce jsou samostatnými písemnými pracemi posluchačů. Studentům se zadá konkrétní trestní kauza a několik otázek, které se k případu vztahují, například jak právně posoudíte jednání obviněných, který soud bude příslušný k projednání věci, kdo bude rozhodovat o vazbě atd. Ve dvou hodinách musí studenti na otázky odpovědět. Klauzurní práce procvičují schopnost praktické aplikace teoretických poznatků, schopnost aplikovat právní normy na konkrétní případ.

Je žádoucí sladit učební plány na právnických fakultách, v tomto případě na katedrách trestního práva, nebo by se jim měla nechat určitá volnost výběru předmětů?

Myslím, že by se měla fakultám nechat jistá volnost. Faktkem je, že do jisté míry jsou některé učební pomůcky společné, třeba na PF v Olomouci při výuce trestního práva používají stejné učebnice a stejnou metodiku jako my v Praze, ale často je to dáno personálně tím, že přednášející působí na obou fakultách. Ale jinak by se mohla nechat volnost, ať každý ukáže, co umí.

Konference se týkala i oblastí, které s trestním právem souvisejí, a to jsou kriminologie a kriminalistika. Jaká je situace ve výuce těchto oborů?

Kriminologie, kriminalistika jsou tradiční předměty, které se vyučují na právnických fakultách, a většina kateder se jmenuje „Katedra trestního práva, kriminologie a kriminalistiky,“ jen my v Praze se skromně nazýváme „Katedra trestního práva.“ Kriminalistika není věda o právu, to je technická disciplína, vyučujeme ji prostřednictvím externistů a je obtížné je získat. Navíc, výuka kriminalistiky je doprovázena ještě výukou tak zvaných forenzních disciplín – soudního lékařství, soudní psychologie, soudní psychiatrie, a i tyto předměty vyučují externisté. Například o soudní psychiatrii je mezi našimi studenty enormní zájem, je to atraktivní předmět, ale kde seženete učitele, který je ochoten vyučovat velké množství studentů? Takový problém myslím řeší na všech fakultách.

Pokud jde o kriminologii, tedy zjednodušeně řečeno vědu o kriminalitě, tam je situace příznivější, protože na naší katedře v Praze máme učitele, kteří se na výuku kriminologie specializují, a my ji proto na katedře rozšiřujeme. Samozřejmě spolupracujeme i s odborníky z praxe anebo z jiných pracovišť.

Jakým způsobem se na katedrách realizuje kontakt s praxí, který jste zmiňoval?

Uskutečňuje se jednak prostřednictvím vědeckých seminářů nebo výběrových předmětů. Já například vedu výběrový předmět Rozhodnutí ve věcech trestních a jeho součástí je návštěva věznic na Pankráci, kde je památník a studijní kabinet, který má Vězeňská služba, včetně tak zvané Pankrácké sekýrárny. Příští týden například jdeme na Městský soud v Praze, kde nám pravidelně ukazují protokolaci v hlavním líčení, výslech utajeného svědka, seznámí studenty s technickými zařízeními, které mají k dispozici, a tak dál. Na fakultě máme k dispozici vzorovou jednací síň soudu, takže posluchači si mohou pod dohledem učitelů sami rozdělit procesní role a „projednat“ jednoduchou trestní kauzu tak, jak by měla být projednána ve skutečnosti.

Vědecký seminář zase pravidelně navštěvuje psychiatrickou léčebnu v Bohnicích a vybranou věznicí a kromě toho chodí odborníci z praxe studentům přednášet. Dalším kontaktem s praxí, pokud jde o předmět Rozhodnutí ve věcech trestních, je každoroční přednáška známého advokáta dr. Tomáše Sokola, na téma „Meze trestní obhajoby“, což je pro posluchače atraktivní, protože jednak vidí živého dr. Sokola, jednak je téma samo o sobě velmi zajímavé. Mohl bych zmínit i přednášku policejního důstojníka z Národní centrály SIRENE, která se zabývá spoluprací mezi policejními jednotkami v rámci Schengenského prostoru; když potřebujete vyhlásit pátrání v rámci Schengenu, existuje na to ústředna, kde jsou policejní specialisté. Takže to je další atraktivní téma, ke kterému se při běžné výuce nemůžete dostat nebo na to není čas a není možné ho vyučovat při velkém počtu studentů, takže to je téma typické pro výběrové předměty. A nakonec naši posluchači chodí v rámci učebního plánu na odborné praxe na soudy a státní zastupitelství.

Mění se v dnešní době náhled na některé oblasti a aspekty trestního práva?

Česká republika, pokud jde o legislativní úpravu, je v poněkud zvláštní situaci, protože máme zcela nový trestní zákoník, který byl přijat v roce 2009, a zároveň starý trestní řád, tedy starý procesní předpis z roku 1961, který byl mnohokrát novelizován. Kolikrát už jsme poukazovali, že vážným nedostatkem české legislativy je, že ke kodifikaci nedošlo současně. Třeba na Slovensku nebo v Polsku, což jsou historicky i podmínkami srovnatelné státy, proběhla rekodifikace jak hmotného, tak procesního práva, čili to je zvláštnost, která se týká ČR. Dále se v ČR připravuje zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, protože dosud platí, že pachatelem trestného činu může být pouze osoba fyzická, a tudíž nemáme trestní odpovědnost právnických osob a nemáme ani trestní odpovědnost korporací, takže tady dochází k vývoji byť zatím ve stadiu příprav. Na Slovensku už jakási kvazi úprava trestní odpovědnosti právnických osob existuje a je obsažena v novém slovenském trestním zákoníku. Takže i o takových otázkách se na konferenci hovořilo.

Přináší do trestního práva nové podněty působení soukromých vysokých škol?

Kromě právnických fakult jsme na konferenci měli ještě zástupce z Policejní akademie české i slovenské, kteří do diskuse vnesli zase jiný aspekt, a měli jsme tam i zástupce z Panevropské vysoké školy z Bratislavy, což je soukromá vysoká škola, která má pobočku v Brně, v Praze i v Ostravě. A zajímavé ve slovenských poměrech je, že má akreditaci jak k magisterskému studijnímu programu, tak k doktorskému a možné je i habilitační řízení a jmenovací řízení, na rozdíl například od Právnické fakulty Univerzity Komenského, veřejnoprávní vysoké školy, která akreditaci v oboru trestního práva ke všem stupňům ztratila, má akreditaci pouze k magisterskému studijnímu programu. Je to dynamicky se rozvíjející soukromá vysoká škola, která splnila podmínky akreditačního řízení lépe, nežli veřejnoprávní. Takže jejich zkušenosti jsou pro všechny právnické fakulty zajímavé a uvidíme, jakým způsobem se samy budou vyvíjet.

Děkuji za rozhovor.

[více o konferenci](#)
(Marie Kohoutová)